

„ŽIVOT U OFS-u PRED IZAZOVOM DUHOVNOSTI“
Što bi to bila zdrava duhovnost
današnje trećarice odnosno današnjega trećara?

1.Uvod

Prije nego što dođemo do same teme o duhovnosti trećara i trećarica htio bih jednostavnim i razumljivim riječima reći nešto općenito o čovjeku i općenito o duhovnosti. Zatim, otkud mogućnost za duhovnost, otkud potreba duhovnosti, kako se duhovnost događa...?!

Bog nije htio stvoriti čovjeka dokraja. On ga je Isusovim životom i Evandjeljem **dorekao** dokraja, **objavio** nam je kakav čovjek treba postati i biti, **ali ga nije stvorio** dokraja. Stvorio ga je u bitnim crtama, a ostatak je ostavio da Bog i čovjek dovrše zajedno. **Zašto?** Zato što neizmjerljivo ljubi čovjeka i neizmjerljivo poštuje njegovu slobodu. On želi da čovjekovo dovršenje pa i čovjekova vječna sreća bude zajedničko djelo Boga i čovjeka. To lijepo izražava sv. Augustin kad kaže: „Onaj koji te stvorio bez tebe, neće te bez tebe spasiti“¹. Time je Bog stavio u njega veliko povjerenje. A da bi potaknuo čovjeka da surađuje s njim u svom dovršenju, stavio je u čovjekovo srce neugasivu čežnju za savršenstvom, čežnju za vječnim, čežnju za Bogom. Učinio je da čovjekovo srce ne bude mirno sve dok ne nađe to za čim čezne. Opet ću citirati Augustina koji o tome kaže: „...jer si nas stvorio za sebe, i nemirno je srce naše, dok se ne smiri u tebi.“²

Iz ovoga vidimo da je Bog time što je stvorio čovjeka nedovršenog, stvorio **mogućnost** za čovjekov rast. Budući da čovjek ima duhovnu i tjelesnu dimenziju, taj se rast treba odvijati i na tjelesnom i na duhovnom području. Ne bi valjalo da se odvija samo na jednom. Tada bi se čovjek razvijao jednostrano, a to znači neravnomjerno i nenormalno. Božja je volja i Božji je plan da čovjek raste u duhovnoj i tjelesnoj dimenziji do one mjere savršena, potpuna čovjeka kako ga je Bog zamislio. Da nam vidljivo pokaže savršena čovjeka, Bog je poslao svoga Sina da se utjelovi, postane čovjek poput nas, da proživi jedan ljudski vijek i da nas pouči: *Evo, ovakvi trebate i vi biti. Imate sve mogućnosti da to postignete. U vašim je rukama da rastete do mjere koju želi Bog ostvariti u vama ili da zakržljate.* Naravno, Isus je ideal koji mi ne možemo potpuno postići, jer je on i Bog. No, to se od nas ni ne traži. Od nas se traži da

1

Postoje dvije varijante ove Augustinove misli: „Quicreavit te sine te, nonsalvabit te sine te. – Onaj koji te stvorio bez tebe, neće te bez tebe spasiti.“ (Augustinus, Sermones, Sermo 169) i „Qui ergo fecit te sine te, non te justificabit sine te. – Dakle, onaj koji te načinio bez tebe, neće te bez tebe opravdati.“ (Augustinus, Sermones, Sermo 170)

2

Cijela rečenica glasi: „Tu excitas, utlaudare te delectet, quiafecisti nos ad te et inquietumestcornostrium, donecrequiescatin te. – Ti (ga) potičeš da se raduje u slavljenju tebe, jer si nas stvorio za sebe, i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi.“ (Augustinus, Confessiones I,1,3)

narastemo i postanemo savršeni u granicama ljudskih mogućnosti, onako kako su to ostvarili sveci.

Bog je stvorio ne samo mogućnost za čovjekov rast, on je stvorio i **potrebu** za rastom. Prvo, usadio je tu potrebu u čovjekovu narav. Dao mu je, kako smo rekli, taj unutarnji nemir koji ga nosi sve dok ne postigne ono savršenstvo za kojim čezne. Osim toga, Bog poziva čovjeka i **izvana** na razne načine na duhovni rast. Ti pozivi mogu dolaziti preko stvari, ljudi ili događaja. Mogu biti tihi, jedva zamjetljivi, a mogu biti izričito jasni kao kod našega sv. Franje, kojem je Gospodin progovorio s križa.

Konačno, Bog je naznačio i **kako** se treba događati čovjekov rast (prvenstveno duhovni): suradnjom Boga i čovjeka. Isus kaže: „Bez mene ne možete ništa učiniti.“ (Iv 15,5). Mi smo, dakle, upućeni na Božju pomoć i na suradnju s Bogom. Htjeti biti čovjek na drugačiji način, nego što je to Bog planirao ili uopće ne htjeti biti čovjek – to je ne samo nerazumno, nego je to ogromna nepravda i uvreda Božjoj ljubavi i Božjoj mudrosti.

Znak poštivanja Božje ljubavi, mudrosti i volje s čovjekove strane sastoji se u tome da čovjek kaže Bogu: *Da, Gospodine, pristajem na plan koji si načinio za mene, za moj rast, za moje ostvarenje i dovršenje. Neka mi bude po tvojoj volji.* To je ono što je učinila Marija kad je rekla: „Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.“ (Lk 1,38). Njezinim poštivanjem Božje volje i Božjega plana svima nam je došlo spasenje.

2. Općenito o duhovnosti

Nikada **prije nije tako mnogo ljudi govorilo o duhovnosti** kao sada na početku ovoga 3. kršćanskog tisućljeća. S pravom se možemo pitati: **Živimo li mi to u nekom duhovnom dobu ili se radi o nečemu drugome?** Ne, ne živimo u nekom posebno duhovnom vremenu, nego u vremenu koje je **veoma gladno duha**. Živimo u vremenu u kojem se osjeća velik **raskorak** između riječi i djela, između onoga što vjerujemo i onoga što živimo u svakodnevnom životu, između onoga što napišemo kao zakon ili kao program i onoga što provodimo u djelo, itd. To je znak da smo došli u stanje u kojem ljudi masovno gaze zakonitosti zdrava razuma, u kojem ozbiljno zanemaruju svoju potrebu pa i obvezu da rastu duhovno.

Kad netko ne zna zašto je čovjek, kad izgubi iz vidika Boga i njegov plan s čovjekom, onda više ne nalazi razloga zašto bi bio čovjek te zacijelo ne želi to ni biti. Ne htjeti biti čovjek, onako kako ga je Bog planirao, nego htjeti biti nešto drugo, htjeti biti biće **po svom „kroju“**, jedna je od najgorih uvreda Bogu. Naravno, mi vjernici prihvaćamo biti čovjek, ali se moramo iskreno ispitati činimo li sve kao bi postali **dovršeni** čovjek. Bog želi od nas dovršenost, a to znači svetost. Tek je to Božji plan i cilj s čovjekom. Sve što je od toga manje, promašaj je cilja.

Duhovna situacija u svijetu nije danas nimalo ružičasta. Sav je svijet povezan modernim sredstvima. K nama dolaze **utjecaji sa svih strana**. Hrvatska je ušla u Europsku Uniju, a ući će i BiH. Iz vrha Europske Unije nameću državama donošenje nemoralnih zakona. **Veliča se materijalni napredak**, a duhovna je strana posve zanemarena. Na primjer, nama se stavljaju kao uzori Norveška, Švedska,

Danska, itd, jer je kod njih veće materijalno blagostanje. Ali kakvo je duhovno stanje u tim zemljama? Uzmimo Norvešku: Ona ima 4,5 milijuna stanovnika. Prema službenom popisu od toga je 85 % luteranaca, a katolika je samo 1%! Tako kaže službena statistika, ali u praktičnom životu oko 80 % stanovnika Norveške izjavljuje da ne vjeruje u Boga. Među zemljama u kojima najveći broj ljudi kaže da ne vjeruje u Boga je i Danska, Japan, Francuska, pa i Njemačka. Možemo očekivati da će takve zemlje nametati nama bezbožne zakone. Kako smo gore spomenuli, ima i u nas mnogo nereda. **Ipak nas to ne treba i ne smije zabrinjavati, jer je gospodar ljudske povijesti Bog, a ne ljudi.** Pravi Isusovo učenik može opstati i u najgorem svijetu. Ali imamo pravo i razloga pitati se kako je došlo do takva stanja u svijetu. Za to možemo naći **više uzroka**. Spomenut ću samo **tri glavna**:

Prvi: Od početka industrijalizacije (u 2. polovici 18.st) pa do danas naglo se razvijala znanost i njezina primjena na svim područjima. Mnogi su ljudi počeli krivo misliti da će znanost riješiti sve ljudske probleme i odgonetnuti sve ljudske zagonetke i da im više neće trebati Bog. Zato su napuštali vjeru u Boga i okretali se vjeri u znanost. Ta iluzija dovela ih je do prekida odnosa s Bogom, do gubitka smisla i do nereda u kojem se sada nalaze. Istina je da znanost čini velike stvari na materijalnom području, ali ne može i nikad neće moći zadovoljiti potrebe ljudske duše.

Drugi: Na svjetskom tržištu svakoga dana javlja se veliko mnoštvo novih proizvoda, od kojih većina uopće nije potrebna čovjeku nego je štetna. Ti su proizvodi takve vrste da u čovjeku izazivaju požudu kojoj se ljudi teško odupiru. Popraćeni su zamamnim reklamama, a sve to čini da ih ljudi masovno i nekontrolirano uzimaju, postaju robovi materijalnoga i sve više se udaljuju od Boga. Tu je silna pogreška u tome što ljudi misle da se duhovno može nadoknaditi velikom količinom materijalnoga. Ali veličina i smisao ljudskoga života nije u tome da što više imamo, nego da što više budemo čovjek, čovjek po Božjoj mjeri, da rastemo i narastemo do Božje mjere za čovjeka.

Treći: U ljudskom društvu događa se raslojavanje: na jednoj je strani mali broj bogatih koji u svoje ruke grabe sve veći dio bogatstva ove zemlje, na drugoj je strani sve veći broj siromašnih, među kojima mnogi umiru od gladi. Pojavila se nedavno (18.1.2016.) vijest u medijima da 1 % ljudi ima 99 % zemaljskih dobara u svojim rukama, a 99 % ljudi ima ukupno samo 1 % zemaljskih dobara! To su strašni podatci! To udaljuje ljude jedne od drugih, a time ih udaljuje i od Boga. S Bogom se može biti u dobrim odnosima samo ako smo kao ljudi međusobno u dobrim odnosima.

Nema nikakve dvojbe da ljudi taj nesklad života, taj nered, doživljavaju kao veliko zlo i nesreću za čovjeka, ali ne nalaze pravoga lijeka protiv toga. Zapravo znaju što bi bio lijek za to, ali mnogi nisu spremni platiti visoku cijenu toga lijeka, a ona se sastoji u čovjekovom odricanju, **u čovjekovom obraćenju**, u njegovom povratku življenju pravih vrijednosti. Zbog te nespremnosti na odricanje ljudi žive u procijepu: s jedne strane žele izaći iz toga stanja, žedaju za duhovnim, govore i pišu puno o duhovnosti, a s druge strane istodobno žele da se iz sadašnje krize izvuku što jeftinije, sa što manje odricanja. Traže neku duhovnost koja ne bi bila previše zahtjevna i misle da takva postoji. Danas mnogi ljudi s prostora zapadnoga kršćanstva, udaljivši se od kršćanstva jer im je prezahtjevno, traže rješenje svojih svjetonazorskih problema i duhovnih kriza

u raznim istočnjačkim religijama, sektama, u raznim praksama i vježbama poput joge i u sličnim stvarima, koje ne traže od čovjeka nikakvo obraćenja nego tek neke vanjske promjene. Naravno, to je samozavaravanje. To dobro iskorištavaju i unovčuju u svoju korist razni „ponuđači duhovnosti“, prevaranti koji za velike novce prodaju maglu.

Što je duhovnost? Ta je riječ izvedena od riječ duh, što pokazuje da se kod duhovnosti radi o čovjekovom posebnom odnosu prema Bogu kao vrhovnom duhovnom biću. Budući da na svijetu ima mnogo religija, a svaka od njih shvaća Boga na drugačiji način, onda su i njihovi odnosi prema Bogu ili njihove duhovnosti različite. Tako možemo govoriti o židovskoj duhovnosti, o kršćanskoj duhovnosti, o islamskoj duhovnosti, itd. U ovoj temi ostavljamo po strani druge duhovnosti, ostajemo kod kršćanske duhovnosti, jer tu smo kod kuće.

Nije lako ni za kršćansku duhovnost dati jednu definiciju koja bi obuhvaćala sav sadržaj te riječi.³ Razni je teolozi definiraju na razne načine. Spomenut ću samo neke. Karl Rahner kaže da je duhovnost „*život iz Duha*“ i dodaje da je to, „*svjestan i metodički razvitak vjere, nade i ljubavi*“. Paul Michael Zulehner na jednom mjestu definira duhovnost kao „*osobno preuzimanje dobivenih darova Duha*“, a na drugom kao „*ostvarenje vjere u konkretnim životnim okolnostima*“. Švicarski kapucin Anton Rotzetter kaže da je duhovnost „*kršćansko postojanje koje se prima od Boga i odatle se razvija u mnogostrukost života*“, a na drugom mjestu kaže da je to „*kršćanska praksa koja svoje mjerilo uzima iz povijesti koju je otvorio Isus iz Nazareta*“. Mogli bismo još nabrajati daljnje pokušaje definiranja kršćanske duhovnosti, ali je korisnije zapaziti da u svim tim i drugim definicijama postoji nešto zajedničko, a to je „**duhovni način života**“. Kršćanska duhovnost ili kršćanski duhovni način života nije nešto slučajno, povremeno, nešto u što se čovjek povremeno zalijeće pa se onda opet vraća nekakvoj svojoj svakodnevicu. To je način života, a to znači nešto stalno, postojano. Zato bismo to mogli prereći: **Kršćanska duhovnost je čovjekov temeljni stav predanja Bogu i Božjoj stvari po Isusu Kristu u Duhu Svetome, življena svakodnevno.**

Kršćanska je duhovnost nužno trinitarna (trojstvena) za razliku, na primjer, od židovske ili islamske, koja poznaje samo jednoosobnog Boga. Ona je i bitno kristoloska, jer u njezinu središtu stoji osobni odnos prema Isusu Kristu koji je rekao: „*Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni.*“ (Iv 14,6) Ona je bitno i pneumatološka (duhovna, obilježena Duhom Svetim). Naime, od Isusova uzašašća Crkva živi u eri Duha Svetoga. Duh Sveti vodi Crkvu, on tvori sakramente u Crkvi, on posvećuje službenike u Crkvi. Kršćanin živi iz Duha i u Duhu Svetome. Duh Sveti čini od našega tijela hram (1 Kor 6,19), čuva i tumači objavu (1 Kor 12,7), obilno daje Božje darove (1 Kor 12,4-11), daruje jedinstvo (1 Kor 12,13), život (2 Kor 3,6), slobodu (2 Kor 3,17, vjeru (2 Kor 4,13), zajedništvo (2 Kor, 13,13), ljubav, radost, mir (Gal 5,22), mudrost i duhovno razumijevanje (Kol 1,9), posvećenje (2 Sol 2,13), ponovno rođenje i obnovu (Tit 3,5), prosvjetljenje (Heh 6,4), istinu (1 Iv 4, 6) i slavu (1 Pet 4,14). **Ali**

3

Duh ne daje samo te pojedinačne darove, on daje i samoga sebe. Stoga je kršćanin onaj tko u srcu ima Duha Svetoga kao zalog baštine za otkupljenje, kaže sv. Pavao. (Ef 1, 14). **Zato je jedna od primarnih kršćaninovih briga - briga za Duha**: da ga sačuva, da ga ne žalosti (Ef 4,30), da ga ne gasi (1 Sol 5,19).

Ali! **Nema dara bez odgovornosti za dar**, bez obveze koja je vezana uz dar. Ništa nije čovjeku dano da ga upropasti ili da ga ostavi da „zarđa“. **Prva je čovjekova obveza**, koja proizlazi iz darova Duha i iz samoga Duha kao dara, da maksimalno upotrijebi primljene darove, da se dadne rasplamsati Duhom, da bude gorljiv Duhom i onda da takav služi Gospodinu (Rim 12,11). **Druga je obveza** da u suradnji s Duhom dokraja postane čovjek! To znači da je pozvan na intenzivan duhovni rast, na duhovnost. **Treća je obveza** da učini sve što može, pa i život svoj žrtvuje, da drugi oko njega postanu dovršeni i spašeni ljudi. Te tri obveze dane su čovjeku zajedno i one se izvršavaju paralelno. One se zapravo **stapaju u jedno djelovanje**. Kao što nam je ljubav prema Bogu, ljubav prema bližnjemu i ljubav prema nama samima zadana **odjednom**⁴ i mi je izvršavamo kao jednu jedinstvenu ljubav, tako su nam i briga za Božju slavu, briga za naše dovršenje i spasenje i briga za dovršenje i spasenje bližnjih dane „u paketu“ i mi se možemo za to troje brinuti samo „u paketu“, to jest o svemu trome zajedno. Tko to čini, on je duhovna osoba. Sad se možemo pitati: A kako čovjek zna da se počeo ozbiljno baviti tim poslom?

Čovjek se ne može početi ozbiljno baviti čime duhovnim **prije nego što spozna Božju veličinu i svoju neznatnost**.⁵ To dvoje trebao bi spoznati istodobno. Onoga časa kad čovjek, s jedne strane, postane svjestan Božje veličine, a s druge strane postane svjestan da je pred njim još dalek put do toga da postane dovršen čovjek, kad uvidi da to može postati samo uskom suradnjom s Bogom i koristeći se nebrojenim sredstvima koje mu je Bog već dao, kad dragovoljno pristane na Božji plan za svoje dovršenje i na tome počne zdušno raditi, počeo je prakticirati ili živjeti duhovnost. Od toga trenutka gleda na sve stvari drugačije nego dosad. Više mu ni jedan posao, ni jedan čin, nije tako malen i nevažan da mu ne bi trebao posvetiti punu pozornost. Više mu nije svejedno kako i što govori, kako hoda, kako jede, što misli ... Važna mu je i najmanja sitnica. **Duhovan ili svet način života** upravo je u tome da činimo svagdanje male stvari ali na izvanredan, savršen način. Varaju se oni koji misle da su sveci ljudi koji čine samo velika djela. Istina je da su mnogi sveci učinili velika djela, da su činili i čudesa, ali trebalo je mnogo da do toga dođe. Nisu oni postali sveci po tim velikim djelima nego prije toga: vršeći savršeno mala, neznatna, svagdanja djela. Sam Gospodin Isus kaže u prisposobi o talentima: „Dobro, valjani i vjerni slugo! Bio si vjeran nad malim, zato ću te postaviti nad velikim.“ (Mt 25,21) Iz života velikoga duhovnog pisca ženevskog biskupa sv. Franje Saleškog (1567. – 1622.) poznata je ova

4

Tema razrađena u: *Deuscaritasest* - Enciklika Pape Benedikta XVI, 2005.

5

Usp. L'umilta è laforzadelVangelo, homilija Pape Franje u sv. Marti, 1. 10. 2013.

zгода: Jednoga mu je dana došao neki vojni časnik vrlo naprasite naravi da ga pita za savjet. Kako je svetac bio vrlo tražena osoba, časnik je pred njegovim vratima zatekao nekoliko ljudi. Naravno, morao je podulje čekati dok dođe na red. A kad je došao na red, onako nestrpiljiv od čekanja, ušao je nemarno, zalupivši vratima. Svetac ga upita što želi, a on će mu: „*Gospodine biskupe, dajte mi savjet kako ja kao vojnik mogu postati dobar kršćanin.*“ A svetac će mu na to: „*Vrlo jednostavno: počnite s tim da ubuduće zatvarate vrata sasvim tiho!*“ Htio mu je jasno staviti na znanje da je kršćanska duhovnost – **duhovnost svagdanja**.

Naš je od Boga zadani cilj postati dovršen čovjek i takav se pojaviti pred licem Božjim. Ne moramo ići daleko te tražiti i pitati što to znači biti dovršen čovjek. Usred kršćanstva visoko je uzdignut jedan i pokazan svima kao takav. To je naš Gospodin Isus. Saborska pastoralna konstitucija o Crkvi „Radost i nada“ kaže: „Tko god slijedi Krista, savršenog čovjeka, i sam postaje više čovjekom.“ (GS 41) Ali valja zapaziti da na Isusovom putu „postajanja čovjekom“ kao zadnja zemaljska postaja stoji križ. Zato kršćanska duhovnost nužno ima u vidu križ kao bitnu postaju na svom putu. Zato možemo reći da je **dovršen čovjek samo mučenik iz ljubavi prema Kristu**. Pritom valja razlikovati dvije vrste mučeništva: **krvno i nekrvno** mučeništvo. Pretpostavljam da ne moramo objašnjavati što je krvno mučeništvo, jer nam je to svima poznato iz života svetih mučenika. Ali možda nam nije svima poznato da postoji i nekrvnomučeništvo. To je mučeništvo postojanog prihvaćanja Božje volje u teškom svagdanu, kakav god on bio. Na primjer, u tom je smislu mučenica samohrana majka koja mukotrpno podiže svoju brojnu djecu, noseći radosno svoj križ i ne odstupajući ni za dlaku od Božjega zakona. Mučenik je tko bez svoje krivice živi na rubu egzistencije, ali i u takvoj situaciji radosno živi svoju vjeru i slavi Gospodina. Mučenik je tko godinama strpljivo pati od teške i neizlječive bolesti. Tu nam je divan uzor, na primjer, mlada blaženica Chiara Luce Badano (1971. – 1990.) koja je strpljivo podnosila tešku bolest (rak) i umrla sa samo 19 godina. Njezina majka kaže da se nikad nije žalila na svoju bolest. A bolest je tako razorila njezino mlado tijelo da je sama izjavila: „Sad nema ništa više (zdravo) u meni, ali imam još srce kojim mogu ljubiti“⁶ Sveta Terezija Benedikta od Križa (Edith Stein) kaže da je Bog neke ljude pozvao na izrazito tešku patnju. Svi smo mi zapravo pozvani na jedno od tih dvaju spomenutih mučeništava, jer nas je pozvao Gospodin s križa da ga slijedimo, ali nije nas zovnuo da ga slijedimo samo do Velikoga četvrtka, nego skroz do uskrsnuća – **preko Velikog petka**.

3. Duhovnost članova Franjevačkoga svjetovnog reda

Treba napomenuti da u okviru kršćanske duhovnosti možemo razlikovati **katoličku** duhovnost, **pravoslavnu** duhovnost te **duhovnost svih drugih kršćanskih zajednica** kojih ima vrlo mnogo. I u okviru same katoličke Crkve možemo razlikovati **mnogo nijansi duhovnosti**. Svaki red u Katoličkoj Crkvi daje svoj pečat katoličkoj

6

⁶ „Jetzt gibt es nichts mehr (Gesundes) in mir, aber ich habe noch ein Herz, mit dem ich lieben kann. – Sad nema ništa više (zdravo) u meni, ali imam još srce kojim mogu ljubiti.“ (Gudrun Griesmayr/Stefan Liesenfeld, CHIARA LUCE BADANO, Verlag Neue Stadt, str. 48)

duhovnosti pa s pravom možemo govoriti o benediktinskoj, kartuzijanskoj, franjevačkoj, dominikanskoj, karmelićanskoj, isusovačkoj, salezijanskoj, palotinskoj duhovnosti, itd.. **Svim je tim duhovnostima okvir katolička duhovnost**, a u taj okvir svaka od tih zajednica unosi svoju specifičnost. To bogatstvo raznih oblika duhovnosti dolazi od bogatstva karizmi koje Duh Sveti daje Crkvi. **Bog bdije nad potrebama Crkve i čovječanstva**. Čim se u Crkvi ili u svijetu pojavi neka nova nevolja ili neka nova potreba, Bog poziva ljude na osnivanje novih redovničkih zajednica ili svjetovnih instituta i povjerava im posebnu karizmu da njome izađu u susret novonastalim nevoljama, potrebama ili krizama Crkve i društva. **Usudujem se reći da je našem sv. ocu Franji** Bog povjerio tako bogatu karizmu da ona nije mogla „stati“ u okvire jednoga reda pa je Franjo, premda nije bio svećenik, osnovao čak tri reda. I to je bilo „pretijesno“ za tu karizmu pa se prvi red razvio u tri pravca, a tijekom osam stoljeća franjevačkoga pokreta nastao je velik broj franjevačkih družbi osobito Trećega samostanskog reda da ih jedva tko zna izbrojiti. „Pretijesna“ je bila i cijela Katolička Crva pa je došlo do osnivanja franjevačkih zajednica i izvan nje. Tako su anglikanci 1908. osnovali Franjevačku sestarsku zajednicu, a 1921. istu takvu mušku zajednicu, a te dvije zajednice ujedinile su se 1964. u „Društvo sv. Franje“ (Society of St. Francis) i to je nazvano njihovim Prvim franjevačkim redom. Drugi i Treći franjevački red kod anglikanaca osnovani su 1921. godine. Luterani imaju svoj „Red luteranskih franjevaca“. U Švedskoj postoji „Sestrinstvo sv. Franje“. Protestanti u Njemačkoj imaju „Evangeličko franjevačko bratstvo nasljedovanja Krista“ i „Kanaansku Franjinu braću“. Ima tih zajednica i u Finskoj, Danskoj, Americi, itd.

Sve to ukazuje na bogatstvo franjevačke karizme i na njezinu funkcionalnost i ostvarivost u svim staležima Crkve i svim slojevima društva. Svi ogranci franjevačke obitelji imaju neku svoju specifično nijansiranu duhovnost. I franjevački svjetovni red ima svoju duhovnost.

Da bismo bolje i jasnije opisali što je to duhovnost članova Franjevačkoga svjetovnog reda i koje su njezine bitne oznake, moramo joj odrediti njezino pravo mjesto. Njezino mjesto određuju **dvije koordinate**. Ona ima franjevačku koordinatu, preko koje je povezana sa franjevačkom duhovnošću svih ostalih franjevačkih zajednica. Druga joj je koordinata laička, po kojoj je povezana s laičkim načinom života. Članovi Franjevačkog svjetovnog reda imaju, dakle, duhovnost koja je ispletena iz dviju niti: iz franjevačke duhovnosti i svjetovnosti njihovoga života. Pogledajmo поближе te dvije niti, a onda i pletenicu koju one tvore.

3.1. Franjevačka duhovnost

Nemoguće je u kratkim crtama opisati tako bogat sadržaj kao što je franjevačka duhovnost. Trebala bi za to barem jedna opsežna studija. Zato ću o tome reći samo ono što mi se čini da je najvažnije.

Moglo bi se reći da je franjevačka duhovnost najsnažnije obilježena **kristološkom dimenzijom**. Sva dubina franjevačke duhovnosti dolazi od Franjine duboke zagledanosti u Krista. Franjo ne gleda Krista samo očima, on ga doživljava

svim osjetilima. On ga doseže razumom do krajnjih granica ljudskoga razuma. On ga prihvaća svim silama svoje volje. Grli ga čitavim svojim bićem. Upija ga svojom željom. **Ta zagledanost u Krista tako je snažna da se, Kristovim darom, sam počeo pretvarati u objekt svoga promatranja.** Kažu da je jedan japanski slikar cijeloga života slikao samo ruže. Kad su ga upitali, zna li slikati išta drugo i zašto slika samo ruže, odgovorio je da ruže slika zato što želi biti lijep poput ruže. Nešto takvo događalo se Franji s Kristom. On je silnom željom želio osjetiti u svom životu Isusov život. Gospodin mu je ispunio tu želju i obilježio ga svojim likom. Nekoliko godina prije svoje smrti molio je od Gospodina posebno dvije stvari: da mu dopusti osjetiti barem dio njegove ljubavi koju je imao prema ljudima i barem dio njegove patnje koju je podnio za ljude. Obje su mu želje bile uslišane. Bog mu je dao ljubav koja se obilno prelijevala ne samo na sve ljude, nego i na svako Božje stvorenje. Dao mu je dio svoje patnje, i same svoje rane. Franjo je toliko ponirao u tajnu Krista da nakon svoga obraćenja nije ništa više poznavao osim Krista, i to Krista rassetoga (usp. 1 Kor 2,2). Zato papa Pio XI. u svojoj enciklici *Rite expiatis (animis) - Očistivši propisno (duše)* od 30. travnja 1926. (povodom 700. obljetnice Franjine smrti) piše: „...ipak izgleda da nije postojao nitko u kome su slika Krista Gospodina i evanđeoski način života sličnije i izrazitije zasvijetlili nego u Franji. Stoga je onaj koji se nazvao glasnikom Velikoga Kralja s pravom nazvan drugim Kristom, jer se poput novooživljena Krista pokazao ondašnjem društvu i budućim stoljećima. Otud je došlo da on danas živi u ljudskim očima i živjet će kroz svu budućnost.“⁷

Dvije su Isusove značajke posebno osvojile Franjino srce i on im se neprestano divio. To su Isusovo siromaštvo i Isusova malenost koja se očituje u trostrukoj poniznosti: u poniznom silasku u naše tijelo ili utjelovljenju, u poniznom uzimanju svih pa i najtežih tegoba ljudskoga života i u poniznom silasku u presvetu Euharistiju. „Njegovu je pamet napose zaokupljala poniznost što se objavila Utjelovljenjem i ljubav što se očitovala u Muci; tako je jedva htio razmišljati o nečemu drugom“, piše Toma Čelanski (1 Čel 30,84). Franjo je htio ponizna i siromašna Krista ne samo vidjeti svojim očima nego i čuti, i dotaknuti, i doživjeti cijelim bićem. Zato je tri godine prije svoje smrti pozvao nekoga pobožnog i uglednog čovjeka iz okolice Greccia imenom Ivana i zamolio ga da za Božić 1223. priredi božićnu atmosferu kakva je bila za prvi Božić u Betlehemu. Rekao mu je: *Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete koje je rođeno u Betlehemu i na njegove djetinje potrebe i neprilike, to jest kako je bilo smješteno u jaslance i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca, da bi se to moglo gledati tjelesnim očima.*“ (1 Čel 30,84). Ivan je sve to priredio. Skupilo se mnogo braće i mnogo svijeta. Franjo je kao đakon otpjevao božićno Evanđelje, a potom gorljivo propovijedao. A Toma Čelanski o tome dalje bilježi: „A njegov glas! Glas je to neodoljiv, glas sladak, glas jasan, glas zvonak...a neki kreposni čovjek imao je viđenje. Vidio je naime prestrašeno Djetesce kako leži u jaslama i Božjeg sveca kako pristupa Djetetu kao da ga hoće probuditi od sna.“ (1 Čel 30,86)

⁷ „... videtur tamen nullus fuisse, in quo Christi Domini imago et evangelica forma vivendi similior, quam in Francisco, atque expressior eluxerit. Propterea, qui se ipse appellavit magni Regis Praeconem, idem recte alter Christus nuncupatus est, quod se quasi reviscentem Christum aequalium quorum societati et saeculis praestitit futuris: unde consecutum, ut is vivat hodie ante oculos hominum in omnemque victurus sit posteritatem.“ (Litterae Encyclicae *Rite expiatis*, 30 Apr. 1926; AAS, [18] 1926, p. 154).

Posve obuzet mislima na Krista siromašna i ponizna, Franjo je kao najvažnije dvije značajke za svoj Red uzeo upravo malenost i siromaštvo. Tu nije dopuštao nikakva kompromisa. O tome Toma Čelanski piše: „*Pošto je u Pravilu zapisano 'I neka budu manji', da bi to opširnije rekao, isti čas je kazao: 'Hoću da se ovo bratstvo zove Red manje braće'.*“ (1 Čel 15,38) A u svom Pravilu Franjo zahtijeva: „*Neka braća sebi ništa ne prisvajaju: ni kuću, ni mjesto, ni kakvu stvar ... To je ono uzvišeno krajnje siromaštvo koje je vas, braću moju ljubljenu, učinilo baštinicima i kraljevima kraljevstva nebeskoga, učinilo siromašnima u stvarima, uzvisilo u krepostima.*“ (PPr 6,1.4).

Daljnja je značajka franjevačke duhovnosti zorno gledanje Boga u svim bićima (stvarima, biljkama, životinjama, ljudima i nebeskim tijelima) i promatranje svega stvorena kao zajednice djece Božje, a međusobno kao braće i sestara. Franjo je savršeno pomiren s cijelim svemirom. Hvata se u kolo sa svim bićima da radosno slavi Gospodina. On nema neprijatelja. On grli sva bića. Tamo gdje se drugi ljudi boje (ljudi, životinja), on se kreće sasvim slobodno. Ne boji se otići sultanu, iako je križarski rat u tijeku. Dok sav Gubbio strahuje za svoju stoku od vuka koji boravi u okolnim šumama, on ide reći vuku „*Brate vuče!*“. Tako može postupati samo čovjek koji je posve bezazlen za sva bića i koji je nedužna hoda pred Gospodinom. Bezazlenost i nedužnost osobine su Božjih ljudi koje priječe druga bića da im naude, jer nemaju razloga nauditi im, kad ovi tako ljube njihova Stvoritelja. Nešto slično nalazimo u Danijelovoj knjizi. Kada je Danijel zapao u nemilost kralja Darija, bacaju ga u lavlju jamu, a kralj se čudi da mu lavovi neće ništa. Ali Danijel mu objašnjava: „*Moj je Bog poslao svoga anđela; zatvorio je ralje lavovima te mi ne naudiše, jer sam nedužan pred njim.*“ (Dn 6,23) Potpuna pomirenost s Bogom i sa svim njegovim stvorenjima, bezazlen život, uvjet je da čovjek doživi sva bića kao svoju braću i sestre i da se kod svakoga bića osjeća kao kod kuće, da bez ikakva straha putuje najgorim bespućima. Sâm je Gospodin rekao za svoje: „*Eto, dao sam vam vlast da bez pogibli gazite zmije i štipavce, i moć nad svakom neprijateljskom silom, te vam sigurno ništa neće moći nauditi.*“ (Lk 10,19)

Franjo je ljubio stvorove poradi njihova Stvoritelja, a ta je ljubav bila tako snažna da je, gledajući njih, vidio samoga Stvoritelja. Njegov životopisac kaže da je nemoguće opisati taj njegov odnos prema stvorenjima: *Tko bi ikada mogao prikazati onaj njegov najveći osjećaj što ga je u sebi nosio prema svemu što je Božje ! Tko bi bio kadar ispričati radost koja ga je obuzimala dok je u stvorenjima promatrao mudrost Stvoriteljevu, njegovu moć i dobrotu. Doista, divnom su ga i neizrecivom radošću prečesto ispunjala razmatranja dok je promatrao sunce, gledao mjesec, dok je motrio zvijezde i nebeski svod. O, jednostavne li pobožnosti i pobožne li jednostavnosti!* (1 Čel 29,80). Ni jedno biće, kako god bilo maleno, nije za Franju bilo nevažno i neznatno da mu ne bi posvetio svoju pozornost. Zato je uklanjao crviće s puta da ih ne pogaze ljudska stopala. Cvijeću je propovijedao i pozivao ga da hvali Gospodina. Usjeve i vinograde, kamenje i šume, polja i izvore, zemlju i vatru, zrak i vodu opominjao je na božansku ljubav i pozivao da budu podložni. A sve ih je nazivao braćom i sestrama. Pronicao je u tajne stvorova na način koji je drugim ljudima bio posve nepoznat: „*kao onaj koji je već ušao u slobodu slave sinova Božjih*“ (1 Čel 29,81).

Posebno je svojstvo franjevačke duhovnosti njegovanje vrhunskoga bratstva i sestrinstva u zajednicama. Franjo zna da braća nisu došla k njemu slučajno, zna da mu ih je Gospodin dao (usp. Oporuka 14). Ono što je dao Gospodin, valja čuvati kao vlastito oko. U redovničkoj zajednici mora vladati veća ljubav, nego među krvnom braćom i sestrama. Franjo izričito kaže: „...jer ako majka hrani i ljubi sina svoga tjelesnoga, koliko više mora netko ljubiti i hraniti brata svoga duhovnoga?“ (Pravilo 6,8). Toma Čelanski svjedoči da su braća zdušno prihvatila takvo poimanje bratskog zajedništva: „I doista, na temelju postojanosti izgrađena je velebna građevina ljubavi. U nju je uzidano živo kamenje sakupljeno iz sviju krajeva svijeta da bude prebivalište Duha Svetoga. O, kolikim su žarom ljubavi plamtjeli novi Kristovi učenici! Kolika je bila njihova ljubav prema svetom zajedništvu! A kad bi se negdje sastali ili se po običaju negdje susreli, bljesnuo bi izraz ljubavi poput strelice. Ta je zajednica bila pravo rasadište ljubavi ... I zbilja, kad su sve zemaljsko prezreli, a sami sebe nisu nikada ljubili sebičnom ljubavlju, svu su ljubav izlijevali na zajednicu. Trudili su se da sami sebe predaju drugima da bi zajednički izlazili u susret bratskoj potrebi. Željno su se sastajali, a s još većom dragošću boravili su zajedno. Svima je bilo teško dijeliti se od zajednice, bolan im je bio rastanak, nemilo odvajanje“ (1 Čel 15, 38-39).

Nadalje, franjevačka je duhovnost – **duhovnost hranjena Božjom riječju.** To uopće ne treba posebno dokazivati. Dovoljno je pozornije pogledati Franjino pravilo da se otkrije da je cijelo otkano od evanđeoske pređe. I uzdužna i poprečna vlakna (i potka i osnova) su evanđeoske niti. Franjo želi sebe i svoju braću jednostavno hraniti i poжити Evanđeljem, i to tako bogato da se Evanđelje jednostavno pretače i njihov život i njihov život promeće u življeno Evanđelje. Zato Franjino Pravilo započinje ovim riječima: „Pravilo i život Manje braće jest ovo: opsluživati sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.“ (PPr 1,1) Franjo je imao toliku vjeru u Božju riječ da je u njoj, otvarajući Bibliju naslijepo, tražio savjet za sebe i za svoju braću. A od svih Božjih riječi neizmjereno je više štovao samo Božje ime. Kad bi našao na zemlji nešto napisano, bilo ljudsko ili Božje, pomno bi to sklonio na časno mjesto, jer je mislio da bi tu moglo biti napisano i Božje ime ili nešto što njemu pripada. Kad su ga braća upitali zašto skuplja i poganske spise u kojima nema Božjeg imena, odgovorio je da su i u tim tekstovima slova iz kojih se može napisati Božje ime. (usp. 1 Čel 29,82).

Daljnja je oznaka franjevačke duhovnosti **crkvenost.** Franjo nije ništa radio bez Crkve. Od nje traži potvrdu svoga načina života. Od nje je dobio potvrđeno Pravilo i poslanje da ide propovijedati Evanđelje. Kad bi došao u koji god grad ili kraj, prvo bi potražio biskupa i mjesne svećenike (usp. 1Čel 27,75). Nije htio ništa činiti bez njihova znanja i pristanka. Posebno je poštivao ostijskoga biskupa Hugolina, kasnijeg papu Grgura IX. (1227-1241), kojemu „je bio odan kao sin ocu ili kao sin jedinac svojoj majci“ (1Čel 27,74).

Od drugih odlika franjevačke duhovnosti spomenut ću još samo **štovanje presvete Euharistije.** Franjino je štovanje presv. Euharistije usko povezano sa štovanjem Božje riječi. On to dvoje ne rastavlja, jer, kako on kaže, „Znamo da ne može biti tijelo ako se prije ne posveti riječju.“ (1PKle2) On je i u Božjoj riječi živo vidio Božju prisutnost. Zato piše klericima: „Ništa naime tjelesnoga na ovome svijetu

nemamo i ne vidimo od samoga Svevišnjega osim tijela i krvi, imena i riječi, po kojima smo postali i po kojima smo otkupljeni od smrti za život.“ (1PKle 3) Franju je silno žalostilo nemarno ponašanje nekih klerika prema presv. Euharistiji. Zato poziva sve (a iz poniznosti uključuje i sebe): „Ne znamo li da moramo doći u njegove ruke? Stoga se u svim ovim i drugim stvarima brzo popravimo.“ (1PKle 9-10)

Franjo poziva braću, „kad se pokaju i ispovjede, neka ponizno i s poštovanjem primaju tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista“ (NPr 20,5) Moli ih, ljubeći im noge, da „iskazujete svako poštovanje i svaku čast presvetome tijelu i krvi Gospodina našega Isusa Krista“ (PRe 12). Braću svećenike moli „neka čisti čisto s poštovanjem tvore žrtvu presvetoga tijela i krvi Gospodina našega Isusa Krista“ (PRe 14). Poziva ih da budu sveti i to obrazlaže ovako: „Ako se blažena Djevica Marija časti onako kako je dostojno jer ga je nosila .., ako se štuje grob u kojem je neko vrijeme počivao, kako mora biti svet, pravedan i dostojan onaj koji rukama dodiruje, srcem i ustima prima i drugima daje ... onoga koga anđeli žude gledati!“ (PRe 21-22) Već je spomenuto koliko je za sv. Franju značilo sveto siromaštvo i da tu nije dopuštao nikakva popuštanja. Ali iznimku od siromaštva činio je kad je bila u pitanju presveta Euharistija: zahtijevao je da svetohranište bude bogato opremljeno. Vrhunac Franjina poštovanja prema presv. Euharistiji osjeća se u ovim njegovim riječima: „Sve čovječanstvo neka se boji, sav svijet neka strepi, a nebo neka kliče, kad je na oltaru u svećeničkim rukama Krist, Sin Boga živoga!“ Krist u presvetoj Euharistiji za Franju je trajni i posebni razlog divljenja Isusovoj poniznosti pa kliče: „O ponizna veličanstva, da se Gospodin svemira, Bog i Sin Božji, tako ponizuje te radi našega spasenja skriva pod prilikom malo kruha!“ (PRe 27). **Euharistija je središte i izvor franjevačke duhovnosti.**

3.2. Svjetovnost života članova FRS-a

Za razliku od pripadnika Prvoga i Drugoga franjevačkog reda te Trećega samostanskog franjevačkog reda, svjetovni franjevci žive redoviti život kršćana laika u svijetu. **Žive potpuno u svjetovnom okruženju.** Ne nose nikakvu posebnu odjeću. Nemaju obveze živjeti u zajednici. Slobodno biraju svoja zanimanja. Mogu se ženiti i udavati. Mogu primati svete redove (odnosno nositelji svetih redova mogu postajati svjetovni franjevci). Mogu se natjecati u društvu za sva radna mjesta. Mogu raditi u zdravstvu, prosvjeti, svim vrstama poduzeća. Mogu biti na vodećim mjestima u poslovnom svijetu, politici i Crkvi (voditi poduzeća, političke stranke, državne ustanove, župe, biskupije, Crkvu). Kao i svi ostali članovi Crkve pozvani su na svetost, a tu svetost moraju ostvarivati u svom redovitom profesionalnom i društvenom životu. Oni imaju svoje poslanje i u Crkvi i u svijetu. Crkveno im je poslanje u tome da budu svjedoci Kraljevstva Božjega i Božje spasenjske inicijative. Dužni su posvjedočiti da je u svijetu sve sveto osim grijeha, da je i svjetovnost Božja stvarnost, da čovjek može u potpunosti postići svetost bez bježanja od svjetovnih aktivnosti. Njihovo poslanje u svijetu sastoji se u stvaranju bratskih odnosa među ljudima i unošenju evanđeoskih vrijednosti u svijet. Pozvani su biti kvasac evanđeoskoga života u svijetu.

3.3. Franjevačka duhovnost članova FSR-a

Sve što je gore rečeno o franjevačkoj duhovnosti općenito vrijedi i za svjetovne franjevce s tim da se opća franjevačka duhovnost mora prikladno povezati i spojiti sa svjetovnim načinom života. Iz te povezanosti nastaje specifična duhovnost svjetovnih franjevaca. Imati Krista u središtu života, hraniti se obilno Božjom riječju i euharistijskim kruhom i štovati svete tajne, živjeti bratstvo i sestrinstvo, živjeti crkvenost, ljubiti sva stvorenja radi njihova Stvoritelja sve to moraju činiti svjetovni franjevci na način koji je primjeren njihovom svjetovnom načinu života. Sve su to općenite stvari. Pogledajmo kako to izgleda u konkretnom životu.

Svjetovni franjevac pozvan je, prvo, da se maksimalno potruži kako bi imao što savršeniju spoznaju Isusa Krista koja nadmašuje svaku drugu spoznaju i svaku drugu vrijednost, kako kaže sv. Pavao (usp. Fil 3,8). Kao što se Franjo zagledao u Krista, i on se mora – i to usred svijeta – duboko zagledati u Krista. Mora se učiti živjeti od te zagledanosti i od toga susreta. Ta zagledanost u Krista i taj susret s Kristom bit će mu sigurna brana od pojednačenja sa svijetom oko njega. Dalje, pozvan je da usred svijeta ostvaruje svoju svetost, da njome posvećuje svoj rad, ljude i događaje oko sebe, odnose među ljudima, sav prirodni prostor oko sebe. On je izaslanik Crkve u sve pore ljudskoga društva u koje ne mogu doći klerici i redovnici. Svijet ima svoje brige i probleme. Uvijek je u žurbi. Nema vremena čitati knjige o Kristu ili slušati riječi o Kristu. Često nema za to uopće ni interesa. Njemu se Krista može donijeti samo uzornim životom. Svijet može ne otići u crkvu i ne susresti svećenika, ali ne može izbjeći susret sa uzornim kršćanima-laicima koji žive u njegovoj sredini. Uzornost u našem smislu znači svetost.

a) Svetost – To je sličnost s Kristom u svemu: u mišljenju, osjećanju, govoru i djelovanju. Svet čovjek ne oponaša, ne kopira Krista nego ga nasljeđuje. Ne kopira ga i ne može ga kopirati zato što ne živi u istim uvjetima u kojima je živio Krist. Oponašati znači živjeti onako kako bi Krist živio u našim uvjetima. Oponašanje je teže, ono je kreativno, zahtijeva napor. Prvo se moramo potruditi pa doznati kako bi Krist živio u našim uvjetima i onda to provesti u djelo.

Najvažnije svojstvo svetosti je ljubav: prema Bogu, bližnjemu, sebi i svemu Božjemu. Ljubav oblikuje sve druge kreposti: poniznost, pravednost, poslušnost, radinost, čistoću ... Ljubav je zapravo mozaik koji se sastoji od nebrojeno mnogo kamenčića odanosti Bogu i Božjoj stvari. Gdje god čovjek radi sitne svagdanje stvari na savršen način, događa se susret s Kristom i nastaje kamenčić za mozaik ljubavi. Svjetovni franjevac mora biti svjestan da ga Krist ne očekuje samo u svetohraništu, nego na svakom mjestu njegova svjetovna života: u poduzeću, školi, bolnici, vojarni... Na Samarijanku je nekoć čekao na Jakovljevu zdencu. Naš je Jakovljevi zdenac svugdje. Ne može se dovoljno naglasiti koliko je važna savršena vjernost u malim stvarima. Treba imati stalno na umu ovo: Kao vjernici poklanjamo svoj život Bogu, dajući ga pomalo svaki dan za svoje bližnje. **Zar je dolično da poklonimo Bogu išta nesavršeno?** Spomenuta blaženica Chiara Luce Badano jednom je rekla: „Kad čovjek piše pismo, treba to činiti kao da piše Kristu, a on ipak ne bi trebao dobiti pismo s greškama!“ (cit. dj. str. 47).

b) Posvećivati rad – Ako smo svjesni da su sva sredstva kojima radimo i vrijeme koje pritom trošimo Božji dar i ako nam je Bog glavni motiv djelovanja te ako njemu poklonimo rezultate rada, onda će svaki posao kojeg se prihvatimo biti posvećen. Tada se događa i nešto drugo veoma važno: tada ni jedan častan posao nije težak ili dosadan!

c) Posvećivati međuljudske odnose – Franjo je molio Gospodina za milost da mogne donositi mir gdje vlada nemir, donositi radost gdje vlada tuga, itd. Molio je to ne samo za sebe nego i za sve franjevce svih vremena. Mirotvorstvo je bitna franjevačka oznaka. Naš je pozdrav „Mir i dobro!“ odnosno „Gospodin ti dao mir!“ Kao Kristovi svjedoci imamo od Gospodina poslanje i naredbu da, kamo god dođemo, kažemo – i to više svojom pojavom i djelom, nego riječju – „Mir ovoj kući!“ (Lk 10,5). Kuća je tamo gdje su ljudi, a to onda znači: *Mir ovim ljudima i njihovim međuljudskim odnosima!*

d) Posvećivati ljude – Kad čovjek koji boluje od neke zarazne bolesti dotakne drugoga čovjeka, on ga zarazi svojom bolešću. Prenosi na njega ono što sam ima. Svjetovni franjevac mora doticati ljude svojom svetošću i prenijeti na njih ono što on ima. Ali valja znati dotaknuti drugoga pravilno. Dotaknuti i dati mu dobro, ne nanijevši mu pritom nikakvu štetu. Učimo se od pčele. Ona obavi tri posla odjednom, a ne napravi nikakvu štetu: 1. opraši cvijet, ali ne polomi njegove nježne prašnike, 2. donese med svojoj zajednici, 3. donese viška meda da ima i za čovjeka. Sva tri ta posla rezultiraju u ovo: Na taj način pčela besprijekorno izvršavao zadaću koju joj je povjerio Stvoritelj.

Pogledamo li koji dan pozorno u autobusima (ili neki u tramvajima), dok se vozimo na posao ili nekamo drugdje, dok hodamo našim ulicama, među ljudima, koliko padne ružnih riječi, osuđujućih pogleda ili prigovora, bit će nam jasno koliko je potrebno napora da među ljudima zavlada mir i Božji red. Tu je polje djelovanja svjetovnoga franjevca: Kako je blagotvorno kada on u takvu atmosferu u sebi počne blagoslivljati ljude oko sebe: *Blagoslovi, Gospodine, ovoga brata čovjeka koji je tako nesretan! Blagoslovi vozača koji vozi tako vratolomno i nervozno! Blagoslovi ovu i ovoga...* Kako je lijepo na taj način činiti dobro ljudima, a da oni to ni ne znaju!

e) Posvećivati prostor oko sebe – Kao Crkva posvećujemo svoje crkve i oltare, blagoslivljamo vodu i druge predmete. To čini posvećeni službenik posvećenim uljem i blagoslivljenom vodom. Ali zar je ta posvećenost određena stati na nama?! Zašto je blagoslivljena voda koju smo donijeli u svoju kuću ostala netaknuta? Tamo negdje u ormaru, vitrini! Gospodinu bi sigurno bilo draže ako prostor oko sebe blagoslivljamo u vjeri i nadi. Taj vanjski znak značio bi onda da smo i mi kao osobe posvećeni: ta primili smo pomazanje svetim uljem nekoliko puta, primili smo i pomazanje Duhom, posvećeni smo. Doista, ako živimo svoju posvećenost, sav će prostor oko nas biti posvećen!

Homilija

Uz suglasje evanđeoske poruke (usp. Lk 4, 1-13), a u odnosu na tematski okvir ove obnove, posebno bi preporučio tri praktične stvari:

1. Nastojati živjeti stalno svjestan Božje nazočnosti

To je jedan od snažnih lijekova za čuvanje od grijeha, a za čuvanje svetosti. Čovjek ne može griješiti dokle god je svjestan Božje nazočnosti. Ali nije lako biti svjestan toga. Mora se puno vježbati, i kad je čovjek sam i kad je u društvu s drugim. Valja započeti ujutro s nakanom da ću u tijeku dana što češće osvješćivati sebi Božju nazočnost. To onda treba i provoditi, na primjer na ovaj način: Usred posla otrgnuti se od mišljenja na druge stvari te misli usmjeriti na Boga i izgovarati u sebi ove ili slične riječi: *Gospodine, ja znam da si Ti ovdje nazočan. Zato Ti posvećujem svu pozornost. Želim u Tvojoj nazočnosti činiti samo dobro, koristiti se vremenom i drugim sredstvima koje si mi dao samo pravilno. Čak ni dobre stvari ne želim raditi bez reda. Od dobrih stvari želim činiti prvo ono što Ti smatraš da je važnije i prioritetnije od drugoga. Gospodine, pomози mi da tako činim. Hvala Ti za pomoć.* Tako više puta u danu. To će onda postati naša praksa.

Mišljenje na Božju nazočnost ima za nas još jednu veliku korist. Naime, moramo biti svjesni da nas ne promatra samo Bog, nego da smo praktično cijeloga dana predmet i ljudskog promatranja. Često ni ne opažamo da smo meta tuđih pogleda. Pogotovo ako ljudi znaju tko smo (da smo franjevci ili pak svjetovni franjevci), a oni sami su sasvim drugačijega svjetonazora, zanimljivo im je vidjeti kako se mi ponašamo u iznenadnim situacijama: kad nam ispadne alat ili nešto drugo iz ruke, kad se razbije čaša, kad se nečim ranimo ... Znamo što u takvim situacijama rade oni kojima Bog nije na umu: opsuju nešto, reagiraju kletvom ... Zato njih zanima kako ćemo mi reagirati. Negdje sam, a točno ne znam gdje, pročitao svjedočanstvo jednoga župnika koje govori u prilog toj temi.

Naime, taj je župnik na selu odlučio ograditi župno dvorište. Samo je za postavljanje stupova uzeo pomoć, a onda je danima polako sam prikivao neke letve. Kad god bi on došao raditi, s vanjske strane našla bi se neka djeca promatrajući ga bez riječi. I tako iz dana u dan. Na kraju mu je dosadilo pa ih je upitao zašto tu stoje i što zapravo žele. Jedan mu je dječak odgovorio: *Znamo što rade drugi ljudi kad promaše pa udare čekićem po prstu, ali ne znamo što radi župnik kad mu se to dogodi. Čekamo kad ćete vi udariti po prstu pa da to vidimo!*

2. Čuvati se prosječnosti, osrednjosti!

Isus kaže da je za Kraljevstvo nebesko potreban napor (usp. Mt 11,12), silan napor da se u njega uđe. Ljudi koji žive u svijetu u velikoj su napasti da im se dogodi „s kim si, onakav si“, to jest da pod utjecajem okoline padnu na prosječnost, osrednjost i da pritom misle da su na dobrom putu. Npr.: netko marljivo radi svoj posao, moli kratko ujutro i navečer, nedjeljama i drugim blagdanima ide u crkvu, par puta godišnje se ispovjedi (i pričesti), nema kakvih većih grijeha... To ga može zavesti na pomisao da je dobar kršćanin koji ne treba ništa mijenjati, poboljšavati, truditi se za više i bolje. A što je, na primjer, s njegovom nestrpljivošću, srdžbom, ohološću, udobnim, mekoputnim

životom... ? Kakav mu je pokornički život? Sveta Terezija Avilska kaže: „Molitva i mekoputan život međusobno se ne podnose.“ („Put savršenstva“ 4,2) Prosječan život nije uzoran život!

3. Ne bojati se svjedočiti!

U nekim sredinama nije lako svjedočiti. Mnogi obziri mogu nas ponukati da se povučemo, da budemo pritajeni i onda kad vidimo da drugi čine veliku štetu i srljaju u propast odvođeći za sobom druge. Možemo doći u napast da si kažemo: Što mi to treba da dođem eventualno u sukob s ljudima zbog svoje vjere, bolje je šutjeti! Ali to je krivi zaključak. Zašto se bojimo oluja u životu ako trebamo pomoći drugome na putu spasenja? Nije li Gospodin zbog toga ukorio učenike riječima: *Malovjerni, zašto se toliko strašite?* (Mt 8,26) Ako se plašimo, dvostruko ga vrijeđamo: **a)** Zaboravljamo ga, zaboravljamo da je on tu, u našoj lađi, i da je svemoguć! **b)** Kad se plašimo, vladamo se prema svojoj, a ne prema njegovoj volji. Prema riječima Svetoga pisma, naša je obveza svjedočiti za Krista i pod najtežim uvjetima, *jer vam je s obzirom na Krista dano kao milost ne samo da vjerujete u njega nego i da trpíte za njega* (Fil 1,29).

Na kraju, iz svega rečenoga, razvija se konkretnost našega dobrotvornog rada, onoga franjevačkog trećarskog obrisa prepoznatljiva u misiji sv. Elizabete, odnosno ono što vaše Konstitucije kažu u petnaestome poglavlju, broj tri, kako će svjetovni franjevci i od smanjivanja osobnih potreba dijeliti s potrebitima. A sve u velikoj zahvalnosti Bogu! To je istinska duhovnost FSR-a!

Fra Miljenko Šteko